

neder, hvis det kan påregnes, at skibet indenfor den tid kommer til en havn, hvorfra hjemrejsen kan ordnes væsentlig billigere eller lettere. Fratræder sømanden efter egen opsigelse eller afskedsbegæring, må krav om fri hjemrejse være fremsat samtidig dermed. Hjemrejsen ordnes enten af konsulen eller af skibsføreren. Konsulen kan forlange sikkerhedsstillelse for rederens andel af udgifterne. Kan der skaffes sømanden hyre på et skib, der er bestemt til Danmark eller til en havn, hvorfra hjemrejsen bekvemt kan ordnes, er han pligtig at overtage stillingen, forudsat den ikke er af lavere grad eller dårligere lønnet end den, han havde.

De i bestemmelsen indeholdte tidsintervaller på 12, 6 og 3 måneder blev indført ved lov nr. 160 af 28. maj 1964, der i fuldt omfang trådte i kraft den 1. november 1964, hvilket indebar en halvering af 1952-lovens intervaller på 24, 12 og 6 måneder.

Begrundelsen for, at statskassen deltager i dækningen af hjemrejseudgifterne, har hidtil været, at der foreligger en selvstændig offentlig interesse i gennem hjemrejseordningen at bevare de søfarendes tilknytning til Danmark som nationalt, kulturelt og familiemæssigt tilhørssted. Denne begrundelse er efter kommissionens opfattelse stadig gældende. Men hertil kommer, at udviklingen indenfor skibsfartserhvervet har medført øget krav om effektivitet. Muligheden for med relativt korte mellemrum at få en pause i den isolerede tilværelse om bord og komme hjem til familie og venner har fået så stor betydning for flertallet af de søfarende, at en yderligere forkortelse af optjeningstiden er nødvendig, hvis skibsfarten skal kunne fastholde en veluddannet stab af søfolk og opnå den fornødne tilgang til erhvervet. Samfundets interesse i, at dansk skibsfart sikres den fornødne rekruttering, taler efter kommissionens opfattelse også for det offentliges deltagelse i dækningen af hjemrejseudgifterne.

I § 27 i det svenske udkast og i § 25 i den norske sømandslov, således som denne bestemmelse efter indstilling fra den norske sømandslovkomité er ændret ved lov af 12. marts 1971, er kvalifikationstiderne for erhvervelse af fri hjemrejse fastsat til henholdsvis 9, 6 og 2-3 måneder og 9, 3 og 1-2 måneder, ligesom hjemrejseudgifterne afholdes af rederne og statskasserne hver med halvdelen. Efter sidste stykke i den norske sømandslovs § 25 kan kongen give nærmere forskrifter til udfyldning og gennemførelse af paragraffens bestemmelser, herunder bestemme, at optjeningstiden skal kunne være kortere end 9 måneder i tilfælde, hvor skibet går i særlig krævende fart, hvor der mangler kort tid i fuld optjeningstid og udgifterne ville blive væsentlig større, hvis sømanden blev stående optjeningstiden

ud, eller hvor andre helt særlige forhold gør sig gældende. Der kan endvidere fastsættes bestemmelser om, at en sømand, som ved indgåelsen af tjenesteaftalen er under 18 år, skal have ret til hjemrejse efter særlige regler.

Det har i kommissionen været overvejet, om der bør søges indført en ordning som den norske med fri hjemrejse efter 9 måneders tjeneste, men således at der administrativt kan fastsættes generelle regler om kortere optjeningstid i særlige tilfælde, f. eks. for tjeneste i skibe med særlig krævende tjeneste eller tjeneste i skibe i særlig krævende fart. Kommissionen kan imidlertid ikke gå ind for en sådan ændring især som følge af, at en sådan bestemmelse må påregnes at ville kræve en uforholdsmæssig stor administration.

Hjemrejsebestemmelsen bør i princippet være generel, d. v. s. gældende for de omfattede grupper af søfarende, uanset hvilken art af skib de pågældende sejler med, og uanset skibets fart og anvendelsesmåde. Der kan imidlertid ikke ses bort fra, at der for søfarende om bord i visse skibe kan være behov for hyppigere hjemrejser, end den generelle hjemrejseret åbner mulighed for. Disse særlige forhold finder kommissionen imidlertid mest hensigtsmæssigt vil kunne løses gennem aftaler mellem erhvervets parter. Kommissionens forslag indebærer også en hidtil savnet mulighed for en mere smidig tilrettelæggelse af hjemrejserne, således at disse efter aftale i hvert enkelt tilfælde i højere grad end hidtil kan ske på det for begge parter — og ofte også for statskassen — mest hensigtsmæssige tidspunkt.

Efter udkastets § 8, *stk. 1* vil en her i riget hjemmehørende sømand, som fratræder i udlandet, og som vil rejse til hjemstedet, have ret til fri rejse med underhold, forudsat han har været i tjenesten uden afbrydelse på samme skib eller på skibe tilhørende samme reder i 6 måneder, og som ikke i de sidste 3 måneder har haft adgang til at fratræde i dansk havn. Hjemrejseudgifterne betales hver med halvdelen af staten og rederen. Sømanden er dog pligtig at fortsætte i tjenesten i indtil 1 måned, hvis det kan påregnes, at skibet indenfor den tid kommer til en havn, hvorfra hjemrejsen kan ordnes væsentlig billigere eller lettere. Krav om fri hjemrejse skal sømanden, såfremt han selv siger op eller kræver afsked, fremsætte samtidig dermed.

Det er ved bestemmelsens udformning forudsat, at den hidtidige praksis, hvorefter fri hjemrejse kan kræves ikke alene, hvor sømandens ansættelsesforhold ophører samtidig med hans fratræden fra skibet, men også i de tilfælde, hvor sømanden alene fratræder skibstjenesten for at rejse hjem på ferie,